

Kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan loppukertomus ⁽¹⁾**Lundbeck (AT.39226)**

(2015/C 80/06)

I. TAUSTAA

1. Asia koskee sopimuksia, joita lääkkeiden alkuperäisvalmistaja Lundbeck ja neljä lääkkeiden rinnakkaisvalmistajaa tekivät vuonna 2002 masennuslääke sitalopraamin valmistuksesta ja myynnistä.
2. Komissio aloitti tutkimuksensa Tanskan kilpailuviranomaiselta lokakuussa 2003 saamiensa tietojen perusteella. Tutkimus keskeytettiin tammikuusta 2008 heinäkuuhun 2009 kestäneen, lääkealan kilpailutilanteesta tehdyn selvityksen ⁽²⁾ ajaksi.
3. Komissio aloitti Lundbeckiä koskevan menettelyn tammikuussa 2010 ja neljää rikkomiseen osallista rinnakkaisvalmistajakonsernia koskevan menettelyn heinäkuussa 2012 lähettämällä väitetiedoksiannon.

II. KIRJALLINEN MENETTELY**1. Väitetiedoksianto**

4. Komissio esitti 24. heinäkuuta 2012 väitetiedoksiannon yrityksille Lundbeck, Alpharma, A.L. Industrier, Arrow, Resolution Chemicals, GUK, Merck ja Ranbaxy ⁽³⁾. Se esitti alustavana näkemyksenään, että alkuperäisvalmistajan ja rinnakkaisvalmistajien välillä tehdyissä patenttisopimusjärjestelyissä on kyse sopimuksista, joiden nojalla lääkkeiden markkinoilletulon viivyttämistä maksetaan korvausta. Sen vuoksi niissä on kyse tarkoitukseen perustuvasta kilpailun rajoittamisesta, joka on SEUT-sopimuksen 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan vastaista.

2. Asiakirja-aineistoon tutustuminen

5. Kaikki asianosaiset ovat saaneet tutustua asiakirja-aineistoon, joka toimitettiin niille elokuussa 2012 DVD:llä.
6. Syyskuussa 2012 Alpharma ja myöhemmin myös muut asianosaiset esittivät yksityiskohtaisen pyynnön, joka koski komission asiakirja-aineistoon sisältyvien ns. Matrix-asiakirjojen uudelleen muotoiltujen osien julkistamista. Voidakseen vastata pyyntöihin kilpailun pääosasto pyysi julkistamista Matrix-asiakirjat toimittaneelta Lundbeckiltä. Tästä seurannut julkistamisprosessi kesti useita kuukausia.

3. Määräaika väitetiedoksiantoon vastaamiselle

7. Kilpailun pääosasto asetti alun perin asianosaisten vastausten määräajaksi kymmenen viikkoa, mutta sitä pidennettiin kertaalleen noin kolmella viikolla. Alpharman pyydettyä edelleen pidentämään määräaikaä sillä perusteella, että se halusi nähdä Matrix-asiakirjat ennen väitetiedoksiantoon vastaamista, kilpailun pääosasto pidentäi määräaikaä vielä vähän, mutta totesi sen olevan viimeinen kerta. Se ilmoitti asianosaisille, että niiden olisi mahdollista täydentää vastauksiaan, jos Matrix-asiakirjoihin voitaisiin tutustua vasta määräajan umpeuduttua. Alpharma, Arrow, GUK ja Merck vaativat määräajan pidentämistä siihen asti, että ne ovat nähneet loputkin asiakirjat.
8. Kun kilpailun pääosasto oli torjunut pyynnön, asianosaiset kääntyivät väitetiedoksiantoon vastaamisen määräajan pidentämisasiassa minun puoleeni. Ne väittivät, että niiden puolustautumisoikeuksia loukataan, jos niiden on vastattava ennen kuin niillä on kaikki asiakirja-aineisto, sillä Matrix-asiakirjoissa on niiden puolustuksen kannalta kriittistä tietoa.

⁽¹⁾ Kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan tehtävästä ja toimivaltuuksista tietyissä kilpailuasioita koskeissa menettelyissä 13 päivänä lokakuuta 2011 annetun Euroopan komission puheenjohtajan päätöksen 16 ja 17 artiklan mukaisesti (EUVL L 275, 20.10.2011, s. 29), jäljempänä 'päätös 2011/695/EU'.

⁽²⁾ <http://ec.europa.eu/competition/sectors/pharmaceuticals/inquiry/>

⁽³⁾ H. Lundbeck A/S ja Lundbeck Limited, Xellia Pharmaceuticals ApS ja Alpharma LLC (nykyisin Zoetis Products LLC), jäljempänä 'Alpharma', A.L. Industrier AS, Arrow Generics Limited ja Arrow Group ApS, jäljempänä 'Arrow', Resolution Chemicals Limited, Generics [UK] Limited, Merck KGaA sekä Ranbaxy (UK) Limited ja Ranbaxy Laboratories Limited, jäljempänä 'Ranbaxy'.

Määräajan kulumisen keskeyttäminen

9. Periaatteena todellakin on, että asianosaisten ei odoteta vastaavan väitetiedoksiintoon ennen kuin niillä on kaikki asiakirja-aineisto ja ennen kuin kaikki asiakirjojen lisäpyynnöt on käsitelty. Keskeytän kilpailun pääosaston asettaman määräajan kulumisen, jotta voidaan määrittää, kuinka tärkeitä Matrix-asiakirjat ovat asianosaisten puolustautumiselle ja onko kilpailun pääosaston määräämä porrastettu vastaaminen väitetiedoksiintoon kuitenkin – ottaen huomioon Matrix-asiakirjojen merkityksen asianosaisten puolustautumiselle – poikkeuksellisesti hyväksyttävä menettelyn tehokkuuden nimissä ⁽¹⁾.
10. Asiakirja-aineistoon tutustumista koskeva lisäpyyntö koskee 29:ää asiakirjaa (ID) ja noin neljätuhatta salassapito-syistä uudelleen muotoiltua sivua. Asiakirjat ovat olleet Yhdistyneessä kuningaskunnassa osa Lagap-oikeudenkäyntiä ja muissa Euroopan maissa osa rinnakkaisia oikeudenkäyntejä. Ne liittyvät valmistusprosesseihin, ja tiedot on kerätty Matrix-nimisen yrityksen tiloissa tehdyn patenttiloukkaustutkinnan yhteydessä. Uudelleenmuotoilut on tehty Yhdistyneen kuningaskunnan päätöksen (consent order) ja muiden kansallisten patenttitoimioistuiemien julkistamattomuuspäätösten perusteella.
11. Kilpailun pääosasto määrittäi aloitteestani yhdessä Lundbeckin ja Matrixin kanssa aikataulun, jonka mukaan muut asianosaiset saavat tutustua pyydettyihin Matrix-asiakirjoihin. Kaikki Yhdistyneen kuningaskunnan asiakirjat tulivat sittemmin saataville vähän ennen vuoden 2012 päättymistä ja rinnakkaisten oikeudenkäyntien asiakirjat 31. tammikuuta 2013 mennessä.

Määräajan pidentäminen

12. Päätin 18. joulukuuta 2012 pidentää edelleen määräaika, jonka kuluessa asianosaisten on vastattava väitetiedoksiintoon. Näin ollen niiden oli määrä antaa vastauksensa sen jälkeen, kun ne olivat nähneet kaikki Yhdistyneen kuningaskunnan oikeudenkäyntiin liittyvät Matrix-asiakirjat, mutta ennen kuin muihin rinnakkaisiin oikeudenkäynteihin liittyvät asiakirjat olivat saatavilla eli 9.–14. tammikuuta 2013.
13. Tein päätökseni ottaen huomioon sekä asianosaisten oikeuden tulla asianmukaisesti kuulluiksi että yleisen edun mukaisen menettelyjen tehokkuuden. Mielestäni Yhdistyneen kuningaskunnan oikeudenkäyntiin liittyvät Matrix-asiakirjat olisivat mahdollisesti voineet olla asianosaisten puolustuksen kannalta hyödyllisiä mutta eivät ”ratkaisevan tärkeitä”, kuten jotkut väittivät. Rinnakkaisiin oikeudenkäynteihin liittyvät Matrix-asiakirjat sen sijaan toivat vain vähän lisää tietoa, joka ei olisi jo sisältynyt Yhdistyneen kuningaskunnan oikeudenkäynnistä peräisin oleviin asiakirjoihin. Siksi päätin, että asianosaisten puolustautumisoikeudet turvataan, jos niille annetaan mahdollisuus nähdä Yhdistyneen kuningaskunnan oikeudenkäynnistä peräisin olevat asiakirjat ennen väitetiedoksiintoon vastaamista. Otin myös huomioon, että kilpailun pääosasto oli antanut asianosaisille mahdollisuuden täydentää vastauksiaan halutessaan sen jälkeen, kun ne ovat saaneet tutustua kaikkiin Matrix-asiakirjoihin. Kaikki neljä asianosaista toimittivat vastauksensa ajoissa, eikä mikään niistä käyttänyt oikeuttaan täydentää vastauksia määräajan umpeutumisen jälkeen saatujen Matrix-asiakirjojen perusteella.
14. Koska yksikään asianosaisista ei ole ottanut minuun uudestaan yhteyttä Matrix-asiakirjojen suhteen, pidän asiaa loppuun käsiteltynä.

4. Väitetiedoksiintoon annetuissa vastauksissa esitetyt menettelyä koskevat väitteet

15. Alpharma, Arrow, GUK, Lundbeck ja Merck esittivät tiettyjä menettelyä koskevia väitteitä vastauksissaan väitetiedoksiintoon, mutta niitä esitettiin vain kilpailun pääosaston osalta. Alpharman, GUK:n ja Merckin mukaan komission tutkimuksen kohtuuton pituus rikkoi niiden puolustautumisoikeutta ⁽²⁾. Ne väittivät, että menettely oli joka tapauksessa liian pitkä ja että komission olisi tehtävä tästä asianmukaiset johtopäätökset. Analysoin jäljempänä väitteen molempia osia.
16. EU:n perusoikeuskirjan 41 artiklan mukaan unionin toimielimien on toimittava kohtuullisessa ajassa hallinnollisia menettelyjä hoitaessaan. Hallinnollisten menettelyjen pituuden kohtuullisuutta on arvioitava kunkin tapauksen olosuhteet huomioon ottaen. Muun muassa asiayhteys, komission käyttämät eri menettelyvaiheet, asianosaisten käyttäytyminen menettelyn aikana ja asian vaikeusaste on otettava huomioon ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Tilanne on mielestäni samanlainen kuin päätöksen 2011/695/EU johdanto-osan 15 kappaleessa kuvailtu, joten samanlainen keskeyttämisspätös on perusteltu.

⁽²⁾ Alpharma otti tämän vielä uudelleen esiin 3. kesäkuuta 2013 minulle lähetetyssä kirjeessä.

⁽³⁾ Asia T-228/97, Irish Sugar v. komissio, tuomio 7.10.1999, Kok., s. II-2969, 278 kohta.

17. Käytettävissäni olevien tietojen perusteella ei vaikuta siltä, että asiayhteydellä, asian vaikeusasteella, väitetiedoksiantossa kuvatuilla menettelyn vaiheilla tai varsinkaan asianosaisten käyttäytymisellä voitaisiin perustella menettelyn kestämistä huomattavan pitkään eli kahdeksan vuotta ja yhdeksän kuukautta siitä lukien, kun komissio aloitti tutkimuksen, siihen asti, kun väitetiedoksianto lähetettiin.
18. Jos oletetaan, että hallinnollisen menettelyn todettaisiin olleen kohtuuttoman pitkä, komissiolta voitaisiin kieltää sakkojen määrääminen vain siinä tapauksessa, että asianosaiset voisivat osoittaa, että se, että komissio ei ole hoitanut hallinnollista menettelyä kohtuullisessa ajassa, on voinut vaikuttaa konkreettisesti niiden puolustautumisoikeuksiin tai vaarantaa ne ⁽¹⁾. Todistustaakka on asianosaisilla, joiden on toimitettava vakuuttavat todisteet.
19. Tutkittuani toimitetut todisteet päättelin, että asianosaiset eivät ole osoittaneet oikeudellisesti riittävällä tavalla tutkimuksen poikkeuksellisen pituuden loukanneen niiden puolustautumisoikeutta. Vastauksena erityisesti Alpharman yksityiskohtaiseen väitteeseen totean, että on ensisijaisesti asianosaisten velvollisuus varmistaa, että ajan kuluminen tai oletetussa kilpailusääntöjen rikkomisessa mukana olleen yrityksen myyminen eivät aiheuta väitettyä vaikeutta tai kyvyttömyyttä esittää kaikkia mahdollisia vapauttavia todisteita. Oikeuskäytännön mukaan yrityksillä on varovaisuusvelvoite, jonka mukaan niiden on säilytettävä huolellisesti kirjanpidossaan tai arkistossaan seikat, joiden perusteella voidaan todentaa niiden toiminta, jotta niillä olisi tarvittavat todisteet mahdollisten tuomioistuinmenettelyiden tai hallinnollisten menettelyiden varalta. Velvoite on voimassa, vaikka asianomainen yritys olisi myyty huomattavan kauan sitten ennen tutkinnan aloittamista ⁽²⁾. Samanlaista velvoitetta sovelletaan myös aiemmilla työntekijöillä olevien tietojen suhteen. Lisäksi vaikuttaisi siltä, että Alpha ei ole esittänyt oikeuskäytännössä vaaditulla tarkkuudella ⁽³⁾ sellaisten vapauttavien tietojen luonnetta ja laajuutta, joiden on väitetty hävinneen ajan kuluessa.
20. Päätelmäni, että asianosaisten puolustautumisoikeuksia ei ole loukattu, ei tarkoita, etteikö tutkintavaiheen huomattavalla pituudella olisi mitään seurauksia. Katson oikeuskäytännön ⁽⁴⁾ perusteella, että hallinnollisen menettelyn ensimmäinen vaihe oli kohtuuttoman pitkä, kun otetaan huomioon oikeus hyvään hallintoon. Tämä tulisi ottaa huomioon sakkoa määritettäessä.

5. Muiden asianosaisten vastauksiin tutustuminen

21. Kilpailun pääosasto antoi kaikkien asianosaisten tutustua ei-luottamukselliseen toisintoon vastauksista, joita muut asianosaiset ovat antaneet väitetiedoksiantoon. Asianosaisille annettiin mahdollisuus esittää huomautuksia kirjallisesti ennen suullista kuulemistä. Alpha, Lundbeck ja Ranbaxy täydensivät vastauksiaan ennen suullista kuulemistä ja A.L. Industrier sen jälkeen.

III. SUULLINEN MENETTELY

22. Kaikki asianosaiset Resolution Chemicals lukuun ottamatta käyttivät oikeuttaan tulla kuulluksi suullisessa kuulemisessa, joka toteutettiin 14. ja 15. maaliskuuta 2013.

IV. MENETTELY SUULLISEN KUULEMISEN JÄLKEEN

1. Asiaseikkoja koskeva kirje

23. Komissio lähetti 12. huhtikuuta 2013 Alpharmalle, Arrowlle, GUK:lle, Lundbeckille ja Ranbaxylle asiaseikkoja koskevan kirjeen. Toinen asiaseikkoja koskeva kirje lähetettiin GUK:n entiselle emoyhtiölle Merckille ja Alpharman entiselle emoyhtiölle A.L. Industrierille 6. toukokuuta 2013. Kaikille asianosaisille annettiin 10 kalenteripäivää aikaa vastata.

2. Määräajan pidentäminen

24. Saatuaan asiaseikkoja koskevan kirjeen Alpha, Arrow, GUK ja Lundbeck pyysivät ensin kilpailun pääosastolta ja, kun niiden pyyntö oli torjuttu, minulta asiaseikkoja koskevaan kirjeeseen vastaamiselle asetetun määräajan pidentämistä.

⁽¹⁾ Asia T-99/04, AC-Treuhand AG v. komissio, tuomio 8.7.2008, Kok., s. II-1501, 58 kohta.

⁽²⁾ Asia T-587/08, Fresh del Monte Produce Inc. v. komissio, tuomio 14.3.2013, 683 ja 684 kohta.

⁽³⁾ Asia C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, tuomio 21.9.2006, Kok., s. I-8725, 56–60 kohta.

⁽⁴⁾ Asia T-240/07, Heineken Nederland BV ja Heineken NV v. komissio, tuomio 16.6.2011, Kok., s. II-3355, 290 ja 291 kohta.

25. GUK pyysi, että keskeyttäisin asiaseikkoja koskevaan kirjeeseen vastaamiselle asetetun määräajan kulumisen siihen asti, kunnes olen tehnyt päätöksen sen väitteistä, joiden mukaan komission olisi pitänyt antaa täydentävä väitetiedoksianto joidenkin asiaseikkoja koskevassa kirjeessä esitettyjen todisteiden osalta ja uusi asiaseikkoja koskeva kirje, jossa selitettäisiin, mihin eräitä todisteita aiotaan käyttää (ks. jäljempänä IV luvun 4 jakso).
26. Vaikka toimivaltuuksistani annetun päätöksen nojalla voin tarkastella GUK:n – ja toki muidenkin asianosaisten – esittämiä väitteitä, en voi kuitenkaan millään perusteella antaa päätöstä kummastakaan asiasta. Tämä tarkoittaa myös, että en voi keskeyttää määräajan kulumista.
27. Kaikille neljälle asianosaiselle on myönnetty eripituiset määräajan pidennykset niiden olosuhteet huomioon ottaen. Kaikki ovat vastanneet omaan määräaikaansa mennessä.

3. Muiden asianosaisten vastauksiin tutustuminen

28. Kilpailun pääosasto on myöntänyt kaikille asianosaisille oikeuden tutustua ei-luottamukselliseen toisintoon vastauksista, joita muut asianosaiset ovat antaneet asiaseikkoja koskevaan kirjeeseen ja antanut niille mahdollisuuden esittää niistä huomautuksia. Huomautuksia on esittänyt ainoastaan Lundbeck.

4. Asiaseikkoja koskevaan kirjeeseen liittyvät menettelyä koskevat väitteet

29. Arrow, GUK ja Lundbeck ovat esittäneet kaksi asiaseikkoja koskevaan kirjeeseen liittyvää menettelyä koskevaa väitettä. Kilpailun pääosaston hylättyä nämä kantelut asianosaiset toivat asiat minun tarkasteltavakseni.

Onko täydentävä väitetiedoksianto tarpeen?

30. Ensinnäkin kyseiset kolme asianosaista väittivät, että asiaseikkoja koskevan kirjeen 62 kohdasta yhteensä kymmenessä uudet todisteet ja komission niille ilmoittama käyttötarkoitus eivät pelkästään vahvistaneet väitetiedoksiannossa esitettyjä väitteitä. Asianosaisten mukaan kyse oli pikemminkin siitä, että komissio muotoili väitteitä merkittäväällä tavalla uudelleen tuomalla esiin lisäväitteitä tai muuttamalla arviotaan rikkomisen ominaisluonteesta. Näin ollen asianosaiset kyseenalaistivat tällaisten todisteiden esittämisen asiaseikkoja koskevassa kirjeessä sen sijaan, että annettaisiin täydentävä väitetiedoksianto, jos komissio aikoi tukeutua todisteisiin.
31. Täydentävä väitetiedoksianto on annettava, jos komissio esittää lisäväitteitä tai muuttaa arviotaan rikkomisen ominaisluonteesta⁽¹⁾, mutta asiaseikkoja koskeva kirje riittää, jos komissio esittää uusia todisteita ainoastaan siksi, että niillä voidaan tukea väitteitä, jotka jo sisältyvät väitetiedoksiantoon⁽²⁾. Jälkimmäinen asiakirjamuoto on täysin sopuisuudessa puolustautumisoikeuksien kanssa, erityisesti silloin, kun sitä käytetään asianosaisten hallinnollisessa menettelyssä esittämien väitteiden kumoamiseen⁽³⁾.

32. Olen analysoinut ne asiaseikkoja koskevan kirjeen kymmenen kohtaa, jotka asianosaisten mielestä edellyttävät täydentävää väitetiedoksiantoa, eikä mielestäni missään näistä kohdista esitetä lisäväitteitä tai muuteta esitettyjen väitteiden luonnetta. Kyseiset kohdat, kuten muutkin asiaseikkoja koskevan kirjeen kohdat ovat pitkälti vastauksia huomautuksiin, joita asianosaiset ovat esittäneet väitetiedoksiannosta. Osa väitteistä johtuu mahdollisesti siitä, että uusien todisteiden käyttötarkoitus on ilmaistu huonosti (ks. jäljempänä). Joka tapauksessa on niin, että uusien syyllisyyden osoittavien todisteiden esittäminen ei edellytä täydentävää väitetiedoksiantoa, vaikka ne olisivat osittain erilaisia kuin jo esitetyt todisteet. Näin ollen päätelmäni on, että asianosaisten oikeutta puolustukseen ei ole loukattu esittämällä kantelun kohteena olevat kymmenen kohtaa asiaseikkoja koskevassa kirjeessä.

Onko asiaseikkoja koskeva kirje epäselvä?

33. Kyseiset kolme asianosaista väittivät, että asiaseikkoja koskevan kirjeen 62 kohdasta yhteensä 23 on epäselviä, moniselitteisiä tai liian suppeita siihen nähden, mihin komissio aikoo osaa uusista todisteista käyttää. Kyseiset kohdat ovat osittain samoja kuin ne kymmenen kohtaa, joiden vuoksi asianosaiset pyytävät antamaan täydentävän väitetiedoksiannon.

⁽¹⁾ Asia T-111/08, MasterCard Inc. ym. v. komissio, tuomio 24.5.2012, Kok., ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 268 kohta.

⁽²⁾ Asia T-23/99, LR AF 1998 A/S, aiemmin Løgstør Rør A/S v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok., s. II-1705, 190 ja 193 kohta. Ks. myös yhdistetyt asiat T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ja T-252/01, Tokai Carbon ym. v. komissio, 29.4.2004, Kok., s. II-1181, 45 kohta, ja asia T-340/03, France Télécom SA v. komissio, tuomio 30.1.2007, Kok., s. II-107, 30 kohta.

⁽³⁾ Em. asia MasterCard Inc. ym. v. komissio, 273 kohta.

34. Asianosaiset väittävät, että todisteiden yhteys väitetiedoksiannossa esitettyihin väitteisiin ei ole selvä. Asianosaisten mukaan väitetty selvyyden puute häittää niiden kykyä puolustautua.
35. Jotta ne, joille asiaseikkoja koskeva kirje on osoitettu, voivat esittää näkemyksensä uusista todisteista, kirjeessä on mainittava väitetiedoksiannon kohta, johon viitataan, ja selostettava, mikä on uusien todisteiden merkitys jo esitettyjen väitteiden kannalta ⁽¹⁾.
36. Vaikka myönnänkin, että komissio olisi joissakin tapauksissa voinut selittää paremmin, mihin tarkoitukseen se aikoo uusia todisteita käyttää, en kuitenkaan katso, että se olisi vaikuttanut asianosaisten puolustautumisoikeuteen.
37. Ensinnäkin asiaseikkoja koskevassa kirjeessä viitataan kunkin uuden todisteen yhteydessä yhtä lukuun ottamatta väitetiedoksiannon kohtaan tai jaksioon ja mainitaan, miten komissio aikoo todistetta käyttää.
38. Tapauksessa, jossa asiaseikkoja koskevassa kirjeessä ei viitata väitetiedoksiannon kohtaan, ja tapauksissa, joissa uusien todisteiden käyttötarkoituksen väitetään olevan epäselvä, on mahdollista sekä asiaseikkoja koskevan kirjeen että väitetiedoksiannon sisällöstä kohtuullisesti päätellä uusien todisteiden merkitys tietyn väitteen kannalta ⁽²⁾.
39. Asianosaisten vastaukset asiaseikkoja koskevaan kirjeeseen vahvistavat tämän päätelmän. Ne osoittavat, että asianosaisten oli mahdollista ymmärtää tai ainakin kohtuullisesti päätellä kyseisissä 23 kohdassa, mikä uusien todisteiden merkitys niitä kohtaan osoitettujen väitteiden kannalta on. Totean, että tilanteissa, joissa jokin asianosainen ei ole vastannut epäselväksi väitettyyn kohtaan, ainakin yksi muu asianosainen on käsitellyt kohtaa ja määrittänyt oikein uusien todisteiden yhteyden väitteeseen, johon viitataan.
40. Jos yksi asianosainen vastaa viittaamalla eri väitteeseen kuin toinen, syynä on hyvin todennäköisesti jokin muu kuin asiaseikkoja koskevan kirjeen väitetty epäselvyys.
41. Näin ollen päätelmäni on, että asiaseikkoja koskevan kirjeen kohdat, joihin arvostelu kohdistuu, eivät ole vaikuttaneet asianosaisten kykyyn tosiasiallisesti käyttää puolustautumisoikeuksiaan ja että väitetty puute ei ole vaikuttanut menettelyyn lopputulokseen.

5. Muut asiaseikkoja koskevaan kirjeeseen liittyvät menettelyä koskevat väitteet

Lundbeck

42. Lundbeck lähestyi minua uudelleen 22. toukokuuta 2013 eli noin kuukauden kuluttua siitä, kun se oli vastannut asiaseikkoja koskevaan kirjeeseen. Uudessa yhteydenotossaan Lundbeck väitti, että asiaseikkoja koskeva kirje oli loukannut Lundbeckin oikeutta oikeudenmukaiseen menettelyyn ja puolustukseen. Lundbeck toisti useimmat jo edellä käsitellyistä väitteistä ja esitti myös kaksi uutta ⁽³⁾.
43. Lundbeckin ensimmäisen väitteen mukaan komissio oli rikkonut velvollisuuttaan toteuttaa menettely puolueettomasti ja objektiivisesti. Komission väitetään jättäneen huomiotta todisteita, jotka tukevat Lundbeckin ja rinnakkaislääkkeiden valmistajien näkemyksiä, ja hyväksyneen sellaisenaan todisteita, jotka näyttävät tukevan sen asiaa vain pintapuolisesti. Asiaseikkoja koskevan kirjeen väitetään jälleen tehneen selväksi, että komissio ei ole kyennyt arvioimaan asiaa koskevia todisteita oikein, objektiivisesti ja vääristelemättömästi, että se ei ole ottanut huomioon kaikkia merkityksellisiä todisteita, Lundbeckin huomautukset mukaan lukien, ja että se ei ole jättänyt huomiotta kiistanalaisia tai muulla tavoin riittämättömiä todisteita.

⁽¹⁾ Em. asia LR AF 1998 A/S, 191 kohta. Ks. myös asia T-353/06, Vermeer Infrastructuur BV v. komissio, tuomio 27.9.2012, Kok., ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 182 kohta.

⁽²⁾ Tämä tilanne, jossa asiaseikkoja koskevan kirjeen ja väitetiedoksiannon yhteys ei ole helposti ymmärrettävissä, on mielestäni samanlainen kuin asiassa T-11/89, Shell v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok., s. II-757, 56 ja 62 kohta. Ks. myös yhdistetyt asiat T-191/98 ja T-212/98–T214/98, Atlantic Container Line AB ym. v. komissio, tuomio 30.9.2003, Kok., s. II-3275, 162 kohta, ja asia T-13/89, ICI v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok., s. II-1021, 35 kohta. Näin ollen viimeksi mainittuun tilanteeseen sovelletun testin pitäisi soveltua myös tähän tilanteeseen.

⁽³⁾ Koska Lundbeckilta vastaanottamani yksityiskohtainen kantelu on esitetty hyvin myöhäisessä vaiheessa menettelyä, voin käsitellä sitä vain yhteenvedonmaisesti.

44. Tarkasteltuani väitteitä perusteellisesti tuomitsematta ennalta Lundbeckin esittämien aineellisten kysymysten aiheellisuutta, pidän asianosaisen väitettä perusteettomana. Oikeus hyvään hallintoon sisältää velvoitteen tutkia huolellisesti ja puolueettomasti kaikki käsiteltävänä olevan tapauksen kannalta merkitykselliset seikat⁽¹⁾. Jos komissio ei hyväksy asianosaisen esittämiä väitteitä, se ei kuitenkaan ole merkki puolueellisuudesta. Myöskään merkityksellisten todisteiden tulkitseminen jatkuvasti eri tavalla ei sellaisenaan ole puolueellisuutta. Asiaseikkoja koskevassa kirjeessä esitetään vain uusia tosiseikkoja. Siinä ei käsitellä väitteitä eikä arvioida todisteita, joita asianosaiset ovat toimittaneet vastauksena väitetiedoksiintoon. Tämä on tehtävä kaikilta osin perustellussa lopullisessa päätöksessä. Näin ollen vaikuttaisi epäasianmukaiselta arvioida komission menettelyn objektiivisuutta ja puolueettomuutta tältä pohjalta. Myöskään siinä tapauksessa, että väitetiedoksiinto ja komission näkemykset suullisessa kuulemisessa otettaisiin huomioon, en kuitenkaan pidä Lundbeckin väitettä perusteltuna.
45. Lundbeckin toisen väitteen mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kohdan d alakohtaa on rikottu, koska asiaseikkoja koskevassa kirjeessä tukeudutaan erityisesti tietoihin, jotka ovat peräisin kolmannelta osapuolelta, joka ei ole osallisena menettelyssä, antamalla Lundbeckille mahdollisuutta kuulustella tätä kolmatta osapuolta sen väitteiden paikkansapitävyydestä.
46. Pidän myös tätä väitettä perusteettomana. Komission ei hallinnollisessa menettelyssä tarvitse antaa asianosaisille mahdollisuutta kuulustella kolmansia osapuolia näiden komissiolle esittämistä tiedoista. Asianosaisten oikeus puolustukseen toteutuu, jos komission käyttämät lausumat kirjataan asiakirja-aineistoon, joka annetaan asianosaisten käyttöön, ja ne voidaan lopullisen päätöksen jälkeen riitauttaa unionin tuomioistuimissa⁽²⁾. Näin tapahtui tässä asiassa. Lundbeckin annettiin tutustua kyseiseen lausumaan ennen suullista kuulemistä, ja sillä oli mahdollisuus esittää siitä huomautuksia.
47. Lisäksi on otettava huomioon, että Lundbeck otti tämän kysymyksen esiin hyvin myöhäisessä vaiheessa menettelyä. Jos Lundbeck piti kolmannen osapuolen kuulemistä hallinnollisessa menettelyssä puolustautumisensa kannalta merkityksellisenä, se olisi voinut pyytää komissiota kutsumaan kolmannen osapuolen suulliseen kuulemiseen tai järjestämään käytännössä⁽³⁾ tarkoitettun kolmikantakokouksen. Käytettävissäni olevien tietojen mukaan Lundbeck ei esittänyt tällaisia pyyntöjä.
48. Tämän perusteella päätelmäni on, että Lundbeckin puolustautumisoikeutta ei ole loukattu.

Alpharma

49. Sain Alpharmalta kirjeen 3. kesäkuuta 2013 eli viiden viikon kuluttua siitä, kun se oli vastannut asiaseikkoja koskevaan kirjeeseen. Kirjeessä käsiteltiin kolmea pääkysymystä⁽⁴⁾.
50. Asianosaisen ensimmäisen väitteen mukaan on todennäköistä, että komissio muuttaa Alpharmaa koskevia näkemyksiään lopullisessa päätöksessään merkittävästi ainakin kolmen seikan osalta. Nämä ovat potentiaalinen kilpailu, siirtynyt arvo ja oikeudellinen ja taloudellinen toimintaympäristö. Alpharma pyysi komissiolta mahdollisuutta kommentoida tarkistettuja näkemyksiä ennen lopullisen päätöksen hyväksymistä.
51. Olen analysoinut päätösluonnoksen huolellisesti ottaen huomioon Alpharman väitteen ja kolme annettua esimerkkiä. Mielestäni päätösluonnoksessa ei muuteta väitteitä tai esitetä uusia todisteita, joista asianosaisella ei olisi ollut mahdollisuutta esittää huomautuksia joko väitetiedoksiannon tai sittemmin asiaseikkoja koskevan kirjeen tiedoksiantamisen jälkeen. Näin ollen kilpailun pääosaston päätös torjua Alpharman pyyntö ei loukkaa asianosaisen oikeutta tulla kuulluksi.
52. Alpharman toisen väitteen mukaan väitetiedoksiinto ei ole enää paikkansapitävä seuraavien viiden Alpharmaa koskevan alustavan havainnon suhteen: oikeudellinen ja taloudellinen asiayhteys, maksun ja markkinoilletulon rajoitusten välinen yhteys, vastikkeen määrä, potentiaalinen kilpailu ja patenttisopimusjärjestelyn soveltamisala. Väitetiedoksiannon väitetään näiden viiden havainnon osalta perustuvan tosiseikkoja koskeviin oletuksiin, jotka ovat sittemmin osoittautuneet paikkansapitämättömiksi. Alpharman mukaan näitä puutteita ei ole korjattu asiaseikkoja koskevassa kirjeessä. Asiakirjassa pikemminkin esitetään uusia tosiseikkoja, jotka ovat ristiriidassa väitetiedoksiannossa esitettyjen kanssa. Alpharman mukaan komissio ei ole näiden hämmentävien ja ristiriitaisten tosiseikkojen ja väitteiden

⁽¹⁾ Asia T-31/99, ABB Asea Brown Boveri v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok., s. II-1881, 99 kohta.

⁽²⁾ Asia T-439/07, Coats Holdings Ltd v. komissio, tuomio 27.6.2012, Kok., ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 174 ja 175 kohta.

⁽³⁾ Ks. komission tiedonanto SEUT-sopimuksen 101 ja 102 artiklan mukaisissa menettelyissä sovellettavista käytännösäännöistä (EUVL C 308, 20.10.2011, s. 6), 68 ja 69 kohta.

⁽⁴⁾ Koska Alpharma antoi käsiteltäväkseni useita kysymyksiä ja esitti kattavan ja hyvin yksityiskohtainen kantelun hyvin myöhäisessä vaiheessa menettelyä, voin käsitellä sitä vain yhteenvedonmaisesti.

vuoksi onnistunut kertomaan, mitkä tosiseikat sen mielestä pitävät paikkansa. Siksi on vaikeaa ymmärtää, mihin todisteisiin komissio aikoo tukeutua ja mitä väitteitä se aikoo esittää Alpharmaa vastaan. Alpharma väittää, että sen on näissä olosuhteissa mahdotonta puolustautua asianmukaisesti. Alpharma on tältä pohjalta pyytänyt minua suosittelemaan, että komissio antaisi väitetiedoksiannon tai selityksen, jossa esitettäisiin selvästi sitä koskevat väitteet ja niitä tukevat tosiseikat, ennen lopullisen päätöksen hyväksymistä.

53. Olen tarkastellut perusteellisesti myös tätä menettelyyn liittyvää seikkaa ottamatta huomioon Alpharman aineellisia väitteitä. En voi kuitenkaan pitää sen pyyntöä perusteltuna.
54. Sopimuspuoli on jo saanut vastauksen kysymykseen, mitä tosiseikkoja komissio pitää paikkansapitävinä. Esitettyään saman kysymyksen kilpailun pääosastolle Alpharma sai vastaukseksi, että komissio uskoo asiaseikkoja koskevassa kirjeessä esitettyjen uusien tosiseikkojen pitävän paikkansa. On myös huomattava, että Alpharma on itse toimittanut valtaosan asiaseikkoja koskevassa kirjeessä esitettyistä itseään koskevista uusista tosiseikoista väitetiedoksiannon esittämisen jälkeen, vaikka kilpailun pääosasto oli lähettänyt tietopyynnön jo maaliskuussa 2011.
55. Asianosaisen saamassa asiaseikkoja koskevassa kirjeessä myös mainitaan jokaisen uuden tosiseikan osalta, mihin väitetiedoksiannon osaan se liittyy ja mikä on sen merkitys väitteen kannalta. Alpharmalle on näin annettu mahdollisuus kommentoida uusia todisteita ja niiden merkitystä väitteiden kannalta. Toisin kuin Alpharma näyttää esittävän, komissio ei ole velvollinen mainitsemaan asiaseikkoja koskevassa kirjeessä tai väitetiedoksiannossa, mitä väitetiedoksiannossa alun perin esitettyjä tosiseikkoja se ei sittemmin saatujen todisteiden valossa enää pidä paikkansapitävinä. Komissio ei ole myöskään velvollinen antamaan oikeudellista arviointia uusista tosiseikoista. Kuten jo edellä todettiin, komissio on velvollinen antamaan väitetiedoksiannon ainoastaan, jos se haluaa muuttaa jo esitettyjä väitteitä. Näin ollen Alpharman oikeutta puolustukseen ei ole mielestäni loukattu.
56. Toimivaltuuksissa ei anneta kuulemismenettelystä vastaavalle neuvonantajalle valtuuksia virallisesti suositella komissiolle väitteiden tai väitteiden tukena olevien tosiseikkojen tulkinnan selventämistä asianosaisen hyväksi, kuten Alpharma näyttää olettavan.
57. Alpharman kolmannen väitteen mukaan asiaseikkoja koskevassa kirjeessä ei selitetä kunnolla – tosin vain yhden kohdan osalta – mihin komissio aikoo uusia tosiseikkoja käyttää. Mielestäni asianosaisen puolustautumisoikeutta ei ole loukattu. Viittaan edellä IV luvun 4 jaksossa tekemääni analyysiin tämän menettelyn muiden asianosaisten vastaavista väitteistä. Alpharman vastaus asiaseikkoja koskevaan kirjeeseen joka tapauksessa osoittaa, että asianosaisen oli mahdollista ymmärtää asiaseikkoja koskeva kirje.
58. Alpharma mainitsi vielä lopuksi hallinnollisen menettelyn kestäneen liian pitkään. Myös tässä asiassa viittaan edellä II luvun 4 jaksossa vastaavista väitteistä tekemääni analyysiin.

V. PÄÄTÖSLUONNOS

59. Mielestäni päätösluonnos liittyy ainoastaan sellaisiin väitteisiin, joista asianosaisille on annettu mahdollisuus esittää näkemyksensä.
60. Kaiken kaikkiaan päätelmäni on, että asianosaisilla on ollut tässä asiassa mahdollisuus käyttää tehokkaasti menettelyllisiä oikeuksiaan.

Brysselissä 17. kesäkuuta 2013.

Michael ALBERS
